Самолет като яйчена черупка, джунгла, пазена с автомати, и зелен папагал в дъжда

Най-красивата река на света се нарича Каньо Кристалес и се намира насред колумбийската джунгла и отново е едно от местата около края на света. Местните я наричат „Реката, избягала от рая“. Ако друга държава с друга река държи на подобна титла, то вече е закъсняла с маркетинга. За да се насладим на Каньо Кристалес, с Вани ще летим с малък витлов самолет от Боготà до Ла Макарена. Пак съм пропуснала да попитам колко „малък“ е този самолет и на фона на стандартните боинг и ербъс за кратки полети (които събират по 140 – 170 човека), малка машина в моята класация е за 20 – 30 души.

От международното летище на Боготà ни взима бус, в който сме шест човека и пътуваме по земя по нещо като страничен път поне 50 минути. Започваме да се смеем, че нищо чудно така да стигнем до Ла Макарена. Моето очакване е, че на летището ще се съберем с останалите пътници.

Бусът минава през бариера, завива по нещо като паркинг и когато спира, аз виждам класà на самолетите: те са по-къси от хола у дома и са едва за няколко човека. Изведнъж ми става ясно защо в инструктажа за пътуването изрично е подчертано, че никой не може да носи повече от един малък ръчен куфар, а ако може и без него – още по-добре.

Утрото е студено, мрачно, страховито намръщени големи купести облаци се трупат над главите ни, прехвърчат дъждовни капки, духа остър вятър.

Преди да се качим на борда – какъв борд! – това е леген с крила! – ни поднасят закуска. Излишно е да казвам, че за пореден път аз съм изпълнена със скептицизъм. На всеки се пада по една порция: в здрави палмови листа, завити като четвъртито пакетче и вързани като подарък с канап, е сготвено цяло ястие и то съдържа ориз, сва-

рени яйца и месо. Може да се каже, че е нещо като нашенска гигантска сърма, която се вари в дълбока тенджера, но листата не стават за ядене.

Бода из ястието, но не ми е вкусно. Оглеждам се и очевидно само аз се кумя на храната – другите с удоволствие я хапват. Не мисля обаче дали съм гладна, или не, а постоянно гледам навън към дребните фърфолетчета и се чудя какъв е шансът за нас да дойде нещо, което повече прилича на самолет.

Когато ни казват да се насочим към машината, проумявам, че или ще се кача, или ще остана в Боготà. Но от друга страна, няма как с такова дребно нещо да се лети повече от 15-тина минути – какъв ми е проблемът всъщност! Двете с Вани сядаме на срещуположни седалки най-отзад.

Протягам врат към все още отворената врата и сърцето ми трепва: досами самолета стои сгъваема табуретка с голяма отвертка върху нея. За какво ни е отвертка преди полет, а! Пилотът лежерно приближава, взима отвертката и я прибира старателно в отвор, който е като чекмедже на самото крило. Олеле! Облаците са слезли още по-ниско, вятърът свисти през отворената врата. Искам да си ходя!

Пилотите се настаняват на местата си и машината потегля с подрусване, но вратите на пилотите, които се вдигат като криле нагоре, все още стоят отворени, а ние чуваме стандартните разговори с кулата, разрешението за излитане, засилваме се и тези врати продължават да са отворени! И тъкмо решавам, че ще се разбием, преди още да излетим, хоп, мъжете протягат ръце, трясват капаците и самолетчето се издига.

– Уважаеми пътници! Добре дошли на борда на нашата авиокомпания! Държа да ви уведомя, че аварийни изходи няма и нямате нужда от спасителни жилетки, защото те няма за какво да помогнат. Разстоянието до Макарена ще прелетим за час и половина на височина от около 4 хиляди метра. Ако някой не се чувства добре на тази височина, да ни каже, за да слезем по-ниско. Няма да ви поднасяме храни и напитки по очевидни причини. Желаем ви приятен полет и ако имате въпроси, викайте силно, за да ви чуем.

Малката пъргава машина се издига стремително нагоре, а в ушите ми кънти само една фраза „час и половина“. ЧАС И ПОЛОВИНА! Нормални ли сте? С това? Отчаяно поглеждам през илюминатора и се изпълвам с усещане за обреченост.

– Мамо, какво ти е? – повдига вежди Вани.

– Ам'ш'умра от страх! – прецеждам през зъби, които и без това съм стиснала толкова здраво, че не мога да ги отделя.

– Ти… шегуваш ли се?

– Не! – хриптя от ужас. – Ти защо не ми каза, че се лети час и половина!

– Не знаех, че ще е час и половина, но нали не си мислела, че джунглата е нещо като квартал на Боготà!

– Ама мен много ме е страх! – почти скимтя.

– От какво? – сключила вежди ме пита Вани.

– Ама това е корито с крила! Яйчена черупка с крила! И не усещаш ли как друса и как пропада!

– Не, не усещам! Мамо, не се излагай, моля те! – гласът ѝ е твърд и вероятно интонацията трябва да ме стресне.

– Страхът, маминото, е ирационално състояние, което напълно ме е завладяло, както виждаш и направо ми иде да не съм излитала! – шепна с нервен тон.

– Добре, дай ми ръка, отпусни се и затвори очи.

Хващам дъщеря си за ръката и тя изпъшква:

– Нямах предвид да ми счупиш всички пръсти едновременно! За бога, мамо! Ти летиш от десетки години! Как може да се държиш така!

Опитвам да се съсредоточа, да помисля логично и да осъзная факта, че само аз се държа като луда, но това не помага. Вани повдига рамене, отпуска се на седалката и затваря очи, за да дремне. Ние сме вече на круизната височина от 4 хиляди метра и откъм пода започва да духа студен атмосферен въздух. С нова порция ужас оглеждам около краката си, за да видя къде са пробойните, откъдето духа, но открити дупки не виждам. Увивам краката си с ветробранното яке, стисвам челюст толкова силно, че може да счупя зъбите си и вторачвам поглед навън – час и половина може да е безкрайно дълго време понякога. За да е още по-забавно, потъваме в онези черно-сиви облаци, в кабината става тъмно, тресем се, ветровете ни люлеят. О, не, не, искам вкъщи!

Разбирам, че започваме да се снижаваме по осезателното покачване на температурата в салона. Първо махам якето от краката си, после съблича полареното яке, после блузата с дългия ръкав, но става все по-нетърпимо горещо, друсаме се и се люлеем, пропада-

ме, издигаме се – край! Ей сега ще се изложа и то много! – и за всеки случай издърпвам крайчето на пликчето, което наднича от джоба на седалката пред мен. За мое огромно облекчение кацаме няколко минути по-късно. Другите пътници ловко се промъкват през малката врата и излизат навън по трите стълбички до земята, само аз още седя и нямам сила да се отделя.

– Мамо, много те моля, дръж се като голям човек и излез най-накрая! – шепнешком, но твърдо казва Вани, подала глава в салона. Надигам се, тя ми подава ръка и с все още разтреперани крака слизам долу. Пилотите ме успокояват, че много редовни пътници на самолетните компании трудно преглъщат усещането, че летят с нещо като пейка с крила. Все пак правим няколко усмихнати кадъра – поне за позиране се мобилизирам.

Другите ни спътнички са от Мексико – слънчеви и усмихнати приятелки още от детинство, учили някога заедно и заминали на момичешко приключение. Едната от тях ми обещава, че на връщане ще ми даде от нейните хапчета – тя час преди полета пийнала едно и не се притеснила грам.

Още с излизането от зоната на летището виждаме каруци като широки платформи, които са за товарене на багаж и кончета, оставени да пасат на сянка, докато чакат клиенти, а през няколко метра около сградата се разхождат или стоят и ни оглеждат военни в пълно снаряжение, с каски, жилетки и автомати, преметнати през гърдите.

Само до преди осем години този регион на Колумбия бил изцяло владение на наркокартелите и било немислимо някой да отиде там за туризъм и с интерес към природата. Единственият начин човек да стъпи в Ла Макарена бил след плаване с лодка по дългата, мътна, пълноводна, бърза, нагъната като анаконда река Гуайберо.

В първата година, когато е създаден природният парк, пристигат общо седемнайсет смели чужди посетители, а осем години по-късно те са вече от сто държави, въведена е дневна квота за посетители, записванията вървят с месеци предварително.

Отвън ни очаква автобусче от онези, които нямат стъкла и врати, а само продълговати пейки, покрити с пъстри черги. Посреща ни лъчезарно усмихната млада дребна жена, която се представя като Джина и тя ще е наш водач за следващите три дни. Всъщност три дни е максимално дългият престой, разрешен на турист.

Докато се качваме, Джина ме поглежда и пита дали съм добре и имам ли нужда от нещо. Жълтеникаво-пепелявият цвят на лицето ми още не се е върнал към нормалността.

Потегляме по улица без асфалт. Край нас в облаци прах прелитат мотоциклети, много от които изглеждат като сглобени от произволно събрани отпадъци; други преминават на коне без седла, някои са на магарета, а на всеки ъгъл стои военен с автомат, жилетка и каска. Никъде няма светофар или друга пътна маркировка.

Настаняват ни в хотела, който е дълга груба двуетажна дървена постройка, разположена на поляна с отъпкана трева и прашни улици наоколо. Под вратата на стаята ни безгрижно може да се провре и гущер, и змия, стига да поискат. Душът отново е само един чучур, но там е логично – все пак сме в сърцето на джунглата.

Пред сградата е паркиран джип, от който отдавна липсват неща като странични стъкла, табло и повечето атрибути, с които автомобилът прилича на такъв. Според мен нещото отдавна е за автоморга, но в него се качва млад мъж, пали двигателя и с трясък, който отговаря на вида на МПС-то, потегля.

Оставяме багажа и веднага се приготвяме за първи поход в националния парк. Той обаче не може да започне, докато не изгледаме половинчасовият филм инструктаж и после се подписваме, че сме наясно със задълженията и отговорностите си (странно – за права няма и дума). От филма става ясно, че не можем да ходим с къси панталони, по къс ръкав, по сандали, не можем да носим пластмасови шишета с минерална вода, нямаме право на репелент или крем против изгаряне. Температурата е около 30 градуса, влажността е над 90% и да сме опаковани отгоре до долу звучи повече като терор, а не като туризъм.

Филмчето обяснява, че химическите елементи от здравната козметика са драматично вредни за околната среда и затова можем да се примирим с няколко ухапвания. И за да са малко, затова е най-добре да сме изцяло облечени. Питам къде да се подпиша, за да съм по къс ръкав и сандали. Показвам сандалите, които са туристически, с най-висок клас подметка, покачвам се по полегналия ствол на отдавна изсъхнало дърво, за да видят как ме държат, и ми разрешават. В раницата на гърба съм сложила фотоапарати, обективи и дрон, та да ми е възможно най-тежко.

Същинският поход започва, след като с моторна лодка пресичаме

бързите води на Гуабейро и след като слизаме, почти веднага навлизаме в джунглата. Теренът е стръмен, растителността е гъста и във всички нюанси на зеленото, над главите ни се издигат поне четири вида палми, между тях са оплетени гъсти и непроходими храсти, от високото висят лиани. Край нас е влажно и задушно, кръжат всевъзможни насекоми, чуваме спорадичния шум от невидими и бързо бягащи влечуги.

Катерим се около половин час, като трасето не е обозначено по никакъв начин – знае го само водачът на всяка от групите. Но и не виждам много възможности да се отклоним – думата „джунгла“ се изпълва с буквален смисъл. Промъкваме се по тясна пътека, оплетена с лиани, минаваме край влажна скала, разпукана от безмилостно устойчиви жилести растения и от цепнатина се чува шумолене. Любопитно надничам и веднага ги виждам: цял грозд прилепи, сгушени в закритието на малката си пещера. Малките им очички ме следят, крилата им потрепват. Удивително е и с огромен интерес поглеждам още малко по-навътре, но един от прилепите се сепва и полита, след него се вдигат още няколко и в уплахата си така отскачам, че само гъстата растителност ме задържа да не се прекатуря назад по стръмния склон.

Оправям презрамките на раницата и поглеждам зад себе си, защото чувам нов шум. Там стои военен с автомат, който кротко ми се усмихва. Кимвам и бързам да настигна останалите, които продължават нагоре, а през процепи в гъсталака виждаме реката далеч под нас. Питам Джина дали се движим с въоръжен служител на парка.

– А, не. Той е войник от армията и патрулира.

– Къде? В джунглата?

– Да. Армията е навсякъде!

– От какво ни пазят?

– Не пазят нас, а следят за реда.

– В джунглата? За репеленти и крем против изгаряне? – вече откровено недоумявам.

– Те проверяват тук да не се крият опасни хора.

– Този разговор е вече абсурден. В тези храсти няма къде ръката си да провра! Какви опасни хора ще срещнем тук?

– Целият район – джунглата, реката, всичко наоколо беше земя на наркокартелите. Армията ги прочисти, армията гарантира, че наркокартелите не започват да градят нови укрития.

– И затова обикалят джунглата?

– Нали сама видя, че са навсякъде. Случайно се засичаме с този военен. Вероятно ще видим и други.

Докато говорим с Джина, военният е изчезнал. Мога да се закълна, че няма нито едно местенце, откъдето да се промъкне цял човек, но него вече го няма.

– Поминъкът тук много, много години бе само в служба на босовете. Още от деца местните нямаха избор. А и често извършваха нападения, отвличания, насилие – всякакво насилие. Бяхме забравени в света. Когато правителството реши, че Колумбия вече няма да е страната на наркотиците, влезе армията. Всички местни, които избраха да се предадат и бяха само изпълнители, не бяха съдени, а пуснати да живеят живота си. Доста от тях станаха екскурзоводи и ако не знаят език, придружават групи с водач, който говори език.

– Наркомулета екскурзоводи? – невярващо се засмивам и се вглеждам в Джина.

– Хихи – да не се уплаши? Не, не съм от тях. А не познавам човек, който да е бил, но от друга страна, никой от нас не би искал да знае това. Сега посрещаме туристи и ги водим до прекрасни места и това е сигурна и приятна прехрана.

Измъкваме се измежду последните дървета и изведнъж сме на върха на огромно плато, чиято растителност вече никъде не е по-висока от човешки пояс. От надвесена поне с пет метра напред скала, която сякаш виси като каменно летящо килимче, се вижда дългата кафеникава снага на реката, по която порят дълги моторни лодки. Над главите ни прелитат ширококрили лешояди, в храстите се чува шум от бягащи животни, около нас се въртят пъстри пеперуди, слънцето препича безмилостно. Правя традиционния скок от място в изразена дъга, който Вани заснема, и така съм увековечена летяща над река Гуайберо.

Джина спира групата и ни показва ниско растение подобно на крив фикус с черно стъбло. То никога не можело да изгори, защото съдържа страшно много вода и тя е видна на ситни капчици по стъблото му. Когато настанела огромна суша обаче, тези капчици се превръщали в множество лупи и от водните резервоарчета на негоримото дърво тръгвали най-страховитите пожарища.

Съществувала система за взаимно известяване с Бразилия, за да се вдигне възможно най-бързо пожарната авиация. Било достатъч-

но някой в ниското да види тънък стълб дим или някой в прелитащ малък самолет да забележи тънка пелена да се стели – това вече значело, че пожарът се разгаря.

Малката ни група стегнато се движи през обширни пространства с относително рядка ниска зеленина, тънки бистри потоци, чаровни дървени мостчета и стройни палми. Над главите ни обаче от всички страни започва бързо струпване на облаци – сякаш някой ги изстрелва и те първо се разпухкавяват, а после се сгъстяват все повече, че и потъмняват застрашително. Джина ни казва да забравим за приказките и снимките и да тръгнем в темпо, ако можем да тичаме – най-добре. Оказваме се група в отлична физическа форма и един след друг тичаме в планински маратон. Първите тежки капки дъжд ни настигат едва няколко метра преди голям заслон. Едва когато влизаме под навеса, осъзнаваме, че това не е навес насред джунглата, а е нечий дом. Пъргаво и дружелюбно ни посреща малко бяло пуделче, а от перилата на вътрешни стъпала се провиква папагал: „Ольа! Ольа!“, и остатъкът от изречението бил „Как сте днес?“. Той е зелен, с червено около очичките, с малко червено и по крилата. Другият му въпрос бил: „Какво ми носиш?“.

Всички се смеем, а около нас щъка мъничко момиченце, вероятно наскоро е проходила. Майка ѝ нежно я гали по главичката и подава бисквитка. Детето с клатеща походка тръгва и тъкмо да отхапе, папагалът минава край нея, подскача и отнема бисквитката. Малката се тръшва на дупе и се приготвя да заплаче. В този миг обаче се явява нейният батко на около 3 – 4 години, самоотвержено погва папагала, който явно се забавлява и нарочно тича, а не полита. Малчуганът го настига, дръпва бисквитката, но половината остава в клюна на птицата. Момченцето се връща при сестричката си и ѝ я подава, като нежно я прегръща през рамо. Малката преценява, че половин бисквитка е повече от нищо и не заплаква. Папагалът, разбрал, че няма да го гонят повече, каца на перилата на стълбите и също гризе улова си.

Джина обяснява: „Това семейство живее насред джунглата от много време. Правителството е предложило на всеки, заварен да живее тук, да откупи имотите му и да му даде достатъчно средства, за да избере хубаво и удобно жилище в град, и получава пълна подкрепа за установяването. Които не искат обаче, може да продължат да живеят тук, но поемат отговорност и към туристите – длъжни

са да ни приютят, когато и да се появим, ако ги информираме от предния ден да приготвят обяд, длъжни са да поддържат хладилник с безалкохолни напитки и ако някой не се чувства добре и се нуждае от почивка, да му дадат легло с чисто бельо“.

Питам дали децата ще ходят на училище.

– Естествено, че ще ходят – усмихва се Джина. – Ще слагат децата на мотор, ще слизат до реката, ще преплават с лодка и са в Ла Макарена, където е училището.

– Но това са часове път!

– О, не – много по-бързо е, когато човек не е турист и е въпрос на организация. Когато човек живее в града, прави сметка колко време му е нужно с автобус, с метро, с кола. Тук преценката е за друг вид придвижване.

– Ами ако има буря в джунглата или реката е придошла?

– Ами ако градът в Европа или Америка потъне в преспи или там също се случи наводнение?

Проливният дъжд спира също така внезапно, както е започнал. От стряхата се спускат малки поточета, от палмовите листа се процеждат бисерно чисти струи, сякаш канят човек да застане отдолу и да утоли жаждата си. От клоните на околните високи палми надничат маймуни с малките си и прескачат от едно дърво на друго. Излизаме сред мократа растителност и изведнъж над главите ни грейва двойна дъга.

– Ето от това те не искат да се лишат – кимва с глава към дъгата Джина. – Познават живота и красотата на джунглата и не могат да си представят, че ще сменят това за безлични стени, улица и вероятно малък парк някъде в близост. Все едно ще бъдат изтръгнати от живота си. Но те са последните, които ще живеят тук – техните деца са длъжни да се преместят. Могат обаче да останат да живеят някъде наоколо – ще са приспособени към местния живот.

Питам Джина дали човек може сам да дойде от тази страна на реката с палатка и да бивакува колкото сам пожелае. Тя ме поглежда сериозно и повдига вежди: „Тук? В националния парк? Да реши да опъне палатка?! Естествено, че е недопустимо! Подобно своеволие е немислимо! Дори да опита някой, сама видя как се патрулира и ще го хванат или рейнджърите, или военните и ще го арестуват, а после ще плати много голяма глоба, а ако е нанесъл щети, може да влезе и в затвора!“

Връщаме се обратно по стръмен склон към реката. Малко преди да стигнем до лодките, от едната ни страна се шири поляна и по нея пасат четири-пет крави. И тогава ги виждам: двама военни, с пълно снаряжение, жилетки, каски, с насочени напред автомати крачат сред кравите и раздвижват с дулата тревите – явно никой не имитира охрана и дежурството означава контрол на всеки метър.

Никога не съм се замисляла какво значи да отвоюваш земя от наркокартел и да я върнеш на обикновените хора. Но е видно, че мирът е на върха на оръжията.

